

Tadqiqot **uz**

**ЎЗБЕКИСТОН
ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ
ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРИ
МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021

- » Хуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидағи изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

CONFERENCES.UZ

**31 ЙУЛ
№30**

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 30-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
17-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
30-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-17**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
30-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-17**

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 30-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 июль 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишиланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илфор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманганд мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулdir.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ФИЗИКА-МАТЕМАТИКА ФАНЛАРИ ЮТУҚЛАРИ

1. Эргашев Жамшид Жуманазарович, Мадиримова Хосият Равшанбек қизи МУХАНДИСЛИК, ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ТЕХНИКА СОҲАСИ ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШЛАРИДА “ОЛИЙ МАТЕМАТИКА” КУРСИНИ ЯНГИЧА ЁНДАШУВ АСОСИДА ЎҚИТИШНИНГ ТАЪЛИМ СИФАТИ ВА САМАРАДОРЛИГИГА ТАЪСИРИ ҲАҚИДА.....	7
--	----------

ФИЗИКА-МАТЕМАТИКА ФАНЛАРИ ЮТУҚЛАРИ

**МУХАНДИСЛИК, ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ТЕХНИКА СОҲАСИ ТАЪЛИМ
ЙЎНАЛИШЛАРИДА "ОЛИЙ МАТЕМАТИКА" КУРСИНИ ЯНГИЧА ЁНДАШУВ
АСОСИДА ЎҚИТИШНИНГ ТАЪЛИМ СИФАТИ ВА САМАРАДОРЛИГИГА
ТАЪСИРИ ҲАҚИДА**

Эргашев Жамшид Жуманазарович
Ислом Каримов номидаги Тошкент давлат
техника университети катта ўқитувчиси
Мадиримова Хосият Равшанбек қизи
Хазорасп тумани 45-сон Мирзо Улугбек
мактаби математика фани ўқитувчиси

Резюме: Ижтимоий-иктисодий ривожланишда илм-фан ва таълимнинг аҳамияти, Ўзбекистонда таълимни, илм-фани ривожлантириш, юқори малакали кадрлар тайёрлаш бўйича амалга оширилаётган ишлар, шунингдек математика фанини кўплаб соҳаларни ривожланишидаги, малакали кадрлар тайёрлашдаги ўрни ҳақида батафсил фикрлар келтирилган. Мухандислик таълим йўналишларида математика фанини янгича ёндашув асосида ўқитишнинг таълим сифати ва самарадорлигига таъсири ҳақида баён қилинган.

Калит сўзлар: Тадқиқотлар, математика, математик билим, лойиха-конструкторлик, ишлаб чиқариш, янгича ёндашув, тажриба-синов, самарадорлик.

Жамиятда глобаллашув ахборотлар оқими кучайган ва тезлашган техника ва технологиялар, нано-технологиялар, ўта аниқликдаги электрон қурилмалар, рақамли иқтисдиёт ва халқаро интеграция ривожланган даврда замонавий мутахассис кадрларга катта эҳтиёж сезилади. Бундай мураккаб глобаллашув даврида ишлаб чиқариш, техника, технология, иқтисодиёт соҳаларида мутахассис кадрлар тайёрловчи олий таълим муассасаларига жуда катта маъсулият юкланмоқда.

Соҳаси бўйича керакли тажриба, синов ва тадқиқотлар ўтказа олиш кўнималарига эга, лойиха-конструкторлик ишларини бажара оладиган, мутахассислиги бўйича теран ва креатив фикрлайдиган, касбий тез мослашувчан, мутахассислиги бўйича ўсувчан мутахассис кадрлар тайёрлаш олий таълим муассасаларининг асосий вазифаларидан биридир.

Ишлаб чиқариш-техник соҳаси таълим йўналишлари наъмунавий ўкув режасида "Олий математика" курси асосий ва мажбурий фанлардан бири сифатида белгилаб кўйилган. Шунингдек "Олий математика" фанининг наъмунавий фан дастурида фаннинг талабаларга ўқитилишидан мақсад ва вазифалари аниқ белгилаб кўйилган бўлиб, белгиланган мақсад ва вазифалар тўлиқ амалга оширилганда юқорида келтирилган хусусиятларга эга бўлган мутахассис кадрлар тайёрланишига асос бўлади. Шубҳасиз юқори малакали кадрлар тайёрлашда математика фани асосий ўрин тутади. Фаннинг наъмунавий дастурида белгиланган мақсад ва вазифаларини тўлақонли амалга оширишда олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчилари олдида маълум муаммолар юзага келмоқда.

Фан дастури хажми сақланган ҳолда ўкув-режаларда фанга ажратилган аудитория соатлариинг камайиши, таълим олувчиларни ўрта таълим математик билимларини пастлиги, ўрта таълим ўқитиши технологияси билан олий таълим ўқитиши технологиясининг ўзаро фарқи, ўрта таълим математикаси билан олий техник таълим математикаси орасидаги маълум бир узилишлар, бошлангич курс талабаларининг олий таълимга адабтациясини қийин кечиши ҳамда уларнинг ижтимоий ва ташкилий муаммолари, талабаларга мос ўкув адабиётларининг етишмаслиги ва ҳокозалар.

Юқоридаги талаблар ва мавжуд муаммоларни ҳал қилиш учун янги самарали ўкув-

тарбия жараёнинн ташкил этиш зарур бўлади.

Ислом Каримов номидаги Тошкент давлат техника университети “Олий математика” кафедраси билан Қарши мухандислик-иқтисодиёт институти “Олий математика” кафедраси профессор-ўқитуучилари ўзаро хамкорликда “Олий математика” курсини янгича ёндашувлар асосида ўқитиш бўйича тажриба-синов ишлари ўтказилмоқда. Биринчи тажрибада “Олий математика” мос таълим йўналишларининг мутахассислигига йўналтириб ўқитилмоқда. “Олий математика” фанининг амалий машғулот дарсларида ўрганилаётган мавзунинг мазкур таълим йўналишида ўқитиладиган умумкасбий ва мутахассислик фанлари масалаларини ечишга татбиқларига кўпроқ эътибор қаратилмоқда. Масалан, энергетика таълим йўналишида фаннинг “Хосила ва дифференциал” бобини ўрганишда электр зарядларининг харакат тезлиги, ток ўтказиш тезлиги, энг катта ва энг кичик қийматларга эга бўлиши ва хокоза масалаларга татбиқига доир машқлар кўрсатилади. Шунингдек талабаларнинг мустақил ишлари (ҳисоб-график ишлари) топшириклигига татбиқий масалалар кўпроқ киритилди. Талабалар турли илмий анжуманларда математиканинг мухандислик масалаларига татбиқларига доир маърузалар билан иштироқ этишига эътибор қаратилмоқда.

“Олий математика” курсини ўқитишда яна бошқа бир тажрибада эса талабаларни математик билим даражаси бўйича кичик гурухларга бўлиб ушбу кичик гурухларнинг ҳар бирини билим даражаси эътиборга олинниб ўқитилмоқда. Бу тажриба-синов амалий машғулот дарсида ҳар бир кичик гурухнинг билим даражасига мослаб тайёрланган тарқатма мата-рияалар ёрдамида ўтказилмоқда.

Ҳар бир тажриба-синов илмий, методик ва педагогик асосланган ҳолда тажриба ва на-зорат гурухларда олиб борилиб, натижалар таҳлил қилиниб борилмоқда. Бундай усувларда ўқитиш натижасида самарадорлик кўрсаткичи 1.08-1.10 ни ташкил қилди. Бундан ташқари “Олий математика” фанини янгича ёндашув асосида ўқитишда самарадорлик ошиши билан бирга қуидаги ижобий натижаларга эришилиши ҳам кузатилди:

- Талабалар “Олий математика” фанининг факат назарий фан эмас балки татбиқий хусусиятлари кенг эканлигини англайлар ва фанни чуқурроқ ўрганишга қизиқишлини ортади;
- Фанлараро алоқа яхшиланади ва натижада умумкасбий ҳамда мутахассислик фанларини ўрганилиш сифати янада ошади;
- Талабалар умумкасбий ва мутахассислик фанларини ўзлаштиришда курс иши (к/л), битириув малакавий ишлари, кейинчалик илмий-татқиқот ишларини бажаришда математик апаратлардан фойдаланиш кўникмаларига эга бўладилар;
- Талабаларни фаол мустақил таълим олиш кўникмалари ортади;
- Талабаларни ижодий фаоллиги сезиларли даражада ошади;
- Ишлаб чиқаришдаги жараёнларни математик мантиқий таҳлил қилиш ва моделлаштириш кўникмаларига эга бўлган малакали кадрлар тайёрланиш салмоғи янада ортади.

Адабиётлар

1. Гнеденко Б.В. С.Х.Сирожиддинов. Университеты и научно – технический прогресс. Сборник научно – методических статей по математике.

Москва-1987.

2. Кудрявцев Л.Д. Современная математика и её преподавание. Москва-1980.

3. Юсупов А.И., Эргашев Ж.Ж. “Мухандислик таълимида “Олий математика” фанининг ўрни ва уни ўқитишга янгича ёндашув ҳақида” мавзусида ЎзМУ ҳабарлари илмий журнали, 2019 йил, 1/2/1-сонида. Тошкент-2019 й. 252-256 б.

4. Юсупов А.И., Абдиқаюмова Г.А. Мухандислик таълим йўналишларида “Олий математика” курсини ўқитишда технологик ёндашув ҳақида Материалы Республиканской научной конференции “Современные проблемы теории вероятностей и математической статистики”. Тошкент-2019.

5. Юсупов А.И. Ҳозирги замон математика фанини ўқитишда амалий татбиқларига эътибор қаратиши ҳақида “Академик Қори – Ниёзийнинг ҳаёти ва ижоди” мавзусидаги чет эл олимлари иштирокида илмий-амалий конференция тезислари тўплами. Тошкент – 2017.

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА ЗО-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(17-қисм)

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.07.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000